

Móra László: A Műegyetemi Könyvtár története 1848—1948.

A Műegyetemi Könyvtár első száz évének története érdekesen egészíti ki a magyar műszaki felsőoktatás történetéről rendelkezésre álló ismereteinket. A szerző nehéz helyzetben volt, amikor az előintézmények (az Institutum Geometricum és a József Ipartanoda) könyvtárait is számba kívánta venni: az adatok nagyon hiányosak s csupán a József Ipartanoda létesítésével kapcsolatban tűnnek fel egy valóban létező könyvtár kezdetleges formái. Úgy véljük, helyes a könyvtárnak az a hivatalosan is képviselt álláspontja, hogy alapításának időpontját 1848. május 9-ben jelöli meg, amikor Eötvös József miniszter a későbbi leltárkönyvekben is első tételként szereplő ajándékkötetet a könyvtárnak megküldte. Az alapításnak ettől a még mindig eszmei időpontjától további hosszú út vezetett a működésképes, nyilvános tudományos könyvtárig.

Az abszolutizmus évei nem kedveztek a magyar műszaki élet kibontakozásának, így az akkor egyetlen magyar műszaki könyvtár fejlődésének sem. Csupán 1867-ben nevezték ki az első főfoglalkozású könyvtárost, s a könyvtár csupán 1869-ben nyílt meg a hallgatóság előtt is. Igazgatói hosszú ideig egyúttal professzorok, elfoglalt tudósok voltak, s így nem tudták teljes erejüket a könyvtárnak szentelni. Igaz viszont, hogy a professzor-könyvtárigazgatók között oly nagy tudósok szerepeltek, mint Wartha Vince és Rados Gusztáv. Az ő nevükhöz fűződik a könyvtár korszerűsítése, a sok vitára okot adó, de mégis önálló, továbbfejleszthető épület megteremtése.

A harmincas évek közepétől a Műegyetem oktalan szervezeti átalakítása a könyvtár életében is újabb nehézségeket okozott. Mint az egyetlen, a könyvtár is

csupán a felszabadulást követő években győzte le az akadályokat, s „indult meg a szocialista nagykönyvtárrá válás útján”.

Ezt a változatos, nehézségekkel tarkított utat írja le könyvtárstatisztikai és személyzeti adatokkal bőségesen illusztrált kötetében Móra László. A történeti fejezetek után a könyvtár régi, 1948-ig terjedő állományfejlődését elemzi az egyes szakcsoportokra vonatkozó számadatok alapján, összevetve az 1874., 1893., 1909., 1926. és 1949. évi számsorokat. Ez alkalmat nyújt arra, hogy bírálja az adott korszakok beszerzési politikáját. (Kár, hogy nem hangsúlyozottabban említi az egyébként kitűnő igazgató, Rados Gusztáv közismert matematika-centrikus egyoldalúságát.)

A kötetnek — hasznos mondanivalója, kitűnő adatgazdagsága és vázlatrajzai mellett — egyetlen komoly hiányossága van: nem utal kellő hangsúllyal a könyvtár és a magyar műszaki felsőoktatás elvi irányvonalának viszonyára, egyéb műszaki könyvtárainkkal való korábbi kapcsolataira. Ez azonban nem a szerző hibájaként róható fel, hanem abból ered, hogy hiányoznak a vonatkozó előtanulmányok. (Egyetlen történeti adata szorul korrekcióra: Radó Aurél igazgató tévedett, amikor 1946-ban úgy tudta, hogy az ő könyvtára volt az első az 1945-ben újból megnyitott budapesti könyvtárak közül. Az Egyetemi Könyvtár — szemben a Műegyetemi Könyvtár októberi megnyitásával — már 1945 februárjában kitarta kapuit a közönség előtt.) (A Budapesti Műszaki Egyetem Központi Könyvtára 1971. 226 1 Műszaki tudománytörténeti kiadványok 22. sz.)

Tóth András